

Alienowanie i urasawianie Romów and muzułmanów w państwie narodowym

W Europie i poza nią obserwujemy ostatnio wzrost nastrojów wrogich wobec mniejszości. Prowadzone badanie sprawdzą mechanizmy kreowania Innych w dyskursach publicznych w perspektywie historycznej, dyskursywnej i antropologicznej. Główny akcent położony jest na wyobrażenia i praktyki ludzi w ich codziennych sytuacjach, wchodzących w relacje z Innymi czy Obcymi – zasiedziały i nowymi, realnymi i wyobrażanymi. W ostatnich latach podejście do ‘obcych’, zarówno mniejszości historycznie obecnych, jak i nowoprzybyłych imigrantów, w szczególności muzułmanów i Romów, zradycalizowały się. Mniejszości te są nieliczne, lecz obawy dominującej większości wobec nich mnogie i wysokie, co skłania do interpretacji tego rodzaju postrzegania tych grup w terminach ‘strachu przed mniejszościami’, charakterystycznym często dla względnie homogenicznych państw narodowych, których mieszkańcy obawiają się utraty swej tożsamości kulturowej i stają w obronie subiektywnie rozumianej integralności społecznej. Ambicją projektu jest pogłębienie naszej wiedzy naukowej na temat tworzenia ‘wrogów’ na przykładzie islamofobii i wrogości wobec Romów widzianych w perspektywie ich urasawiania, etniczacji i obawy przed utratą tożsamości kulturowej. Zadania badawcze obejmują interpretację tych zjawisk przez odwołanie się do zbieranych materiałów empirycznych i nowych ustaleń teoretycznych. Zakłada to krytyczne zbadanie dyskursów politycznych powiązanych z historycznie osadzonymi i powracającymi narracjami na temat Innych, które dostarczą wiedzy na temat kształtowania się Innego jako kategorii poznawczej, aksjologicznej i tożsamościowej. Zostanie rzucone nowe światło na to, jak ze zwykłych różnic tworzy się upolityczniona radykalną odmienność, jak jest ona manipulowana i ewentualnie kontestowana przez aktorów społecznych w ich codziennych praktykach, w spotkaniach z Innymi. Wypracowane będzie nowatorskie rozumienie złożonych zjawisk związanych z syndromem ksenofobii, uwzględniające relacje hegemonii kulturowej i politycznej dominacji, dalekie jednak od nieprzejednanego oskarżania ludzi o zwykły rasizm, rasizm kulturowy i populizm. Zaproponowane wyjaśnienia mają brać pod uwagę nierówności społeczno-ekonomiczne oraz technologie władzy politycznej.

Projekt opiera się na teoriach antropologii społeczno-kulturowej, ale jednocześnie korzysta z osiągnięć innych nauk społecznych i humanistycznych. Wyniki badań wykrócą poza kręgi akademickie i przyczynią się do zwiększenia społecznej otwartości i tolerancji.